

SPEELWIJZER

HANDLEIDING VOOR DE LEERKRACHT

DANK JE WEL...

Dank je wel ...

Speelwijzer werd in 3 verschillende klassen en evenveel scholen getest. We willen graag de directies, leraren en leerlingen van deze scholen bedanken. Van hen kregen we heel wat nuttige opmerkingen. De leerlingen waren erg enthousiast en lieten zonder schroom weten wat ze wel en niet leuk vonden. Leraren waren snel thuis in de werkwijze en hielpen zowel met organisatorische als inhoudelijke aspecten.

Try-out scholen:

- Basisschool Mater Dei, Grotestraat 25, 3600 Genk, 4de leerjaar, Juf Sonja
- Basisschool 't Centrum, Begijnenstraat 24, 2300 Turnhout, 4de leerjaar, juffen Marie-Josée en Anja
- Basisschool De Zevensprong, Zandvliet 2, 2480 Dessel, 3e graad, juf Michèle

Evenzeer danken wij allen die de teksten grondig nagelezen hebben. Ieder bezorgde ons een heel persoonlijke inbreng en gaf ons telkens de positieve feedback die we nodig hadden om dit project tot een goed einde te brengen..

Onze collega's:

- Wim Haghebaert
- Erika Op de Beeck
- Hilde Martens

Onze stuurgroepleden:

- Chantal Van Bladel
- Jan Thijs
- Bart Boeykens

Vanuit steunpunt ICO Gent:

- Filip Paelman

Tenslotte moeten we ook deze mensen nog bedanken:

Voor alle informatie, medewerking, beeldmateriaal, inspiratie, verbeteringen, ...:

- Maykeling en haar familie, haar dorpsgenoten, de burgemeester, ... uit Nicaragua en daarbij Hilde Martens voor de vertaling en het praktische werk dat er allemaal bij komt kijken.

Voor het ter beschikking stellen van foto's:

- Marianne van der Wooning

Inne en Marleen

MET STEUN VAN

**Dit project kon tot stand komen
met de steun van:**

De Vlaamse minister van Ontwikkelingssamenwerking

Het Provinciebestuur van Antwerpen

VOORWOORD

Het is niet gemakkelijk om kinderen een juist beeld geven van andere culturen.

De beelden die we bewust en onbewust meekrijgen zijn dikwijls stereotiep, eenzijdig of onvolledig. Het is op basis van deze informatie dat we een beeld vormen over het Zuiden of over andere culturen. We veralgemenen dan de informatie die we krijgen. Zo bepalen woorden (armoede, oorlog, hongersnood, droogte, geweld,...) voor een groot stuk het beeld dat wij hebben van het Zuiden.

Het onderwijs kan hiervoor een tegengewicht vormen, er gebeurt immers zo veel meer dan spelen alleen. Mondiale activiteiten binnen het onderwijs leiden tot een veelzijdiger en correcter beeld.

Kinderen en jongeren worden verdraagzamer en krijgen op een leuke manier meer informatie over een mondiaal thema of over een land in het Zuiden. Leuke werkvormen zetten hen aan om na te denken over mondiale thema's en stimuleren hen om met een kritische blik in de wereld te staan. Het is belangrijk dat werkvormen niet enkel de verschillen benadrukken maar ook de gelijkenissen in de verf te zetten.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

projectinformatie

Verloop van het project
Eindtermen en doelstellingen

Kennismaking

Maykeling en haar vrienden
De speelwijzertentoonstelling
Huishaken

Groepswerk

Het hoe en wat van taakgericht groepswerk
Jij speelt een rol!

Spelend leren

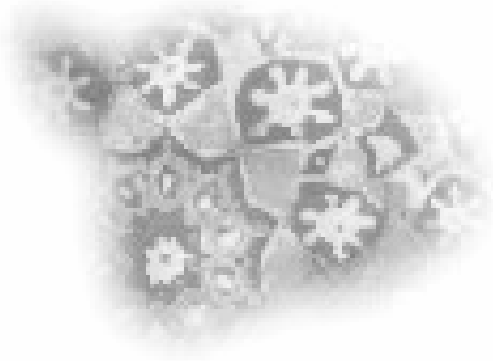
Recyclage
Toveren met afval
Het verdriet van Barbie
Spelen zonder speelgoed

Afsluiter

Toonmoment

PROJECTINFORMATIE

PROJECTINFORMATIE
PROJECTINFORMATIE
PROJECTINFORMATIE
PROJECTINFORMATIE
PROJECTINFORMATIE
PROJECTINFORMATIE
PROJECTINFORMATIE

PROJECTINFORMATIE

Doelgroep

Het educatief pakket “speelwijzer” is uitgewerkt voor één klas (max.25 leerlingen) van het vierde, vijfde of zesde leerjaar.

Duur

Dit lessenpakket is bedoeld om een week te werken rond het thema spelen en speelgoed. Het is zo opgebouwd dat je als leerkracht kan beslissen om er een minimumversie of maximumversie van te maken.

In de minimumversie kan je het grootste deel van “kennismaking” overslaan. De tentoonstelling bezoeken is natuurlijk wel een must. Verder kan je in het groepswerk de kinderen maar 2, 3 of 4 keer laten roteren i.p.v. 5 keer. Geef de leerlingen dan wel iets langer de tijd om hun deel aan de rest van de klas voor te stellen. Tenslotte kan je nog tijd winnen door het afsluitende toonmoment beperkt te houden.

In de maximumversie doe je alles van de kennismaking, roteer je 5 keer in het groepswerk en trek je genoeg tijd uit voor het toonmoment door de kinderen. Het betrekken van de ouders is als mogelijkheid ingebouwd en kan zeer verrijkend zijn voor het project.

Uiteraard zijn alle vormen tussen de minimum en de maximumversie mogelijk. Het hangt dan af van de beschikbare tijd en de specifieke doelstellingen die je als leerkracht hanteert.

VERLOOP VAN HET PROJECT

Opbouw van het project:

Deel 1: Kennismaking:

De leerlingen maken eerst kennis met Maykeling en haar vriendjes in Nicaragua.

Daarna gaan ze naar de speelwijzer tentoonstelling kijken

Deel 2: groepswerk:

Vervolgens komen 5 thema's aan bod, die in groepsopdrachten werden uitgewerkt. Per thema wordt ook één van de 5 expressievormen benadrukt.

Deel 3: afsluiter

Het einde van het project is een actieve afsluiter, waar de kinderen kunnen tonen wat ze allemaal geleerd hebben...

Voorbeeld van verloop van de activiteiten: een overzicht

Vrijdag KENNISMAKING
voormiddag Maykeling en haar vrienden
75 min.

Vrijdag KENNISMAKING
namiddag De Speel-wijzer-tentoonstelling
huistaak

Maandag GROEPSWERK
voormiddag Het speelt een rol!
50 min.

Maandag GROEPSWERK
namiddag Eerste ronde
100 min.

Dinsdag GROEPSWERK
voormiddag Tweede ronde
75 min.

Dinsdag GROEPSWERK
namiddag Derde ronde
75 min.

Woensdag GROEPSWERK
voormiddag Vierde ronde
75 min.

Donderdag GROEPSWERK
voormiddag Laatste ronde
75 min.

Donderdag AFSLUITER
namiddag Afspraken: hoe dit project afsluiten?
50 min.

Vrijdag AFSLUITER
voormiddag Uitvoeren afspraken
Tijd afhankelijk van eigen keuzes

Vrijdag AFSLUITER
namiddag Toonmoment
Tijd afhankelijk van eigen keuzes

PROJECTINFORMATIE

EINDTERMEN EN DOELSTELLINGEN

Eindtermen voor het hele pakket:

Nederlands: 2.3; 2.8, 3.1, 3.4, 4.8
 Wereldoriëntatie: 1.19; 3.1, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 4.6; 4.7, 5.3, 6.9, 7
 Leren leren: 1, 2, 3, 5, 6
 Sociale vaardigheden: 1.2, 1.4, 1.5, 3
 Muzische vorming: 1.3; 2.3; 6.5

Doelstellingen voor het hele pakket:

1. Een intense verbondenheid met de wereld ervaren en beleven
2. Beseffen dat niet voor alles betaald moet worden
3. Zich verplaatsen in de gedachten, gevoelens en waarnemingen van anderen en daar rekening mee houden
4. Beseffen dat we in een multiculturele samenleving wonen
5. Ontdekken dat mensen uit een ander cultuurgebied waarden en normen bezitten die soms verschillen maar vaak ook gelijk zijn aan de onze
6. Aspecten van het dagelijks leven van deze mensen vergelijken met het eigen leven.
7. Informatiebronnen op een doeltreffende manier hanteren
8. Samenwerken

EINDTERMEN (ET) EN DOELSTELLINGEN (DS) VOOR DE AFZONDERLIJKE DELEN

ET voor Spelend Leren:

Muzische Vorming: 5.3
 Wereldoriëntatie: 2.3

DS voor Spelend leren:

1. Een aantal voorbeelden geven van vaardigheden die geoefend worden tijdens het spelen
2. Ervaren en beseffen dat spelen een manier kan zijn om iets te leren.
3. Bij een spel een vaardigheid benoemen die in dat spel gebruikt wordt en staven op welke manier die vaardigheid in het spel aanwezig is
4. Leren werken en creatief zijn met het programma "paint" op een PC

ET voor Recyclage:

Nederlands: 2.6; 4.2
 Wereldoriëntatie: 1.11; 6.11
 Sociale vaardigheden: 2

DS voor Recyclage:

1. Via een kwartetspel ontdekken wat er met afval allemaal gebeurt
2. Beseffen dat door recyclage de afvalberg vermindert
3. Weten dat ook in het Zuiden afval geselecteerd en hergebruikt wordt
4. Fantaseren over wat je met afval kan doen
5. Een spel maken met afvalmateriaal
6. In het kort een spel uitleggen

ET voor Toveren met afval:

Lichamelijke opvoeding: 1.26
 Muzische vorming: 1.5; 1.6
 Nederlands: 3.5
 Wereldoriëntatie: 1.11; 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.10

DS voor Toveren met afval:

1. Beseffen dat veel speelgoed in het Zuiden gemaakt is met afval
2. Respect hebben voor kinderen die creatief omgaan met afval om speelgoed te maken
3. Door het bekijken van speelgoed kunnen zien van welk materiaal het gemaakt is.
4. Aan de hand van een handleiding het geschikte gereedschap kiezen en daarmee de constructie-activiteit stap voor stap juist en veilig uitvoeren

PROJECTINFORMATIE

EINDTERMEN EN DOELSTELLINGEN

ET voor Het verhaal van speelgoed:

Muzische vorming: 3.4

Nederlands: 2.6; 3.2

Wereldoriëntatie: 4.1,

4.4, 4.5, 4.15, 6.9

DS voor Het verdriet van Barbie:

1. De herkomst van speelgoed nagaan
2. Stilstaan bij het feit dat het meeste modern speelgoed in Azië geproduceerd wordt en daar een verklaring voor geven
3. Zich inleven in de gedachten, gevoelens en waarnemingen van verschillende mensen in de speelgoedindustrie en dit duidelijk maken via drama
4. Ontdekken dat de welvaart van de Westerse landen samenhangt met de manier waarop bedrijven handelsrelaties aangaan met mensen uit andere landen
5. Beseffen dat welvaart ongelijk verdeeld is.
6. Kunnen een nummer en adres opzoeken in het telefoonboek
7. Kunnen uitleggen hoe speelgoed uit de gewone industrie verschilt van "Fair Trade"speelgoed.
8. De expressiemogelijkheid verruimen en daarvan genieten
9. Vaststellen en waardering opbrengen voor de wijze waarop een boodschap via dramatisch spel kan worden gebracht

ET voor Spelen zonder speelgoed:

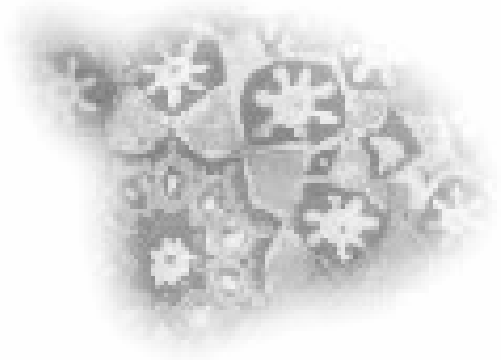
Muzische opvoeding: 2.4

DS voor Spelen zonder speelgoed:

1. Inzien dat overal ter wereld gespeeld wordt
2. Kunnen aantonen dat de meeste kinderen gewoon spelen zonder speelgoed.
3. Beseffen dat je geen duur speelgoed nodig hebt om je te amuseren.
4. Nieuwe spelletjes van overal over de wereld leren kennen
5. Een nieuwe strofe kunnen maken van een lied op een bekende melodie.

KENNISMAKING

KENNISMAKING
KENNISMAKING
KENNISMAKING
KENNISMAKING
KENNISMAKING
KENNISMAKING
KENNISMAKING

KENNISMAKING

VOOR DE LEERKRACHT

Maykeling en haar vrienden

Materialen:

Lege invulblaadjes vriendenboekje klas (gekopieerd voor elke leerling)
Ingevuld blaadje vriendenboekje Maykeling (= bronnenkaart)
Video “Maykeling stelt zich voor”
Foto’s Maykeling en haar vrienden
Wereldkaart

Zelf te voorzien materiaal:

Video en TV

Lesverloop:

1. Lln vullen een invulblaadje van het vriendenboekje in
2. Video bekijken
3. Situeren Nicaragua–België op wereldkaart
4. Blaadje uit vriendenboekje Maykeling lezen
5. Foto’s Maykeling en haar vrienden bekijken en in foto-hoekje van de klas hangen
6. Ingevulde vriendenboekblaadjes van de leerlingen, samen met een kopie van het ingevulde vriendenboekblaadje van Maykeling bundelen tot een klas-vriendenboekje.

KENNISMAKING

VOOR DE LEERKRACHT

DE SPEEL-WIJZER-TENTOONSTELLING

Materialen:

CD met achtergrondmuziek
De tentoonstelling

Zelf te voorzien materiaal:

CD-speler
Computer met internetverbinding

Vorbereiding:

1. De kisten van de tentoonstelling worden klaargezet, de foto's opgehangen en de computer met internetverbinding staat ook in de tentoonstellingsruimte.
2. De uitschuifbare panelen van de kisten, met uitleg op de achterkant, worden uit de kisten gehaald. Ook de staander met de uitleg voor bij de computer hoort hier bij
3. de CD met wereldmuziek wordt op de achtergrond opgezet

Lesverloop:

1. De leerlingen worden in 9 groepjes verdeeld. 8 groepjes krijgen een uitschuifbaar paneel van een kist, 1 groepje de uitleg voor bij de computer.
2. Elk groepje gaat op zoek naar de kist die bij hun paneel hoort. De uitleg wordt gelezen, de inhoud van de kist goed bekeken. De groep met de computeropdracht voeren die uit.
3. De klas komt terug samen. Ieder groepje geeft nu aan de rest van de klas uitleg over zijn kist (of over wat ze op de computer zagen).

KENNISMAKING

VOOR DE LEERKRACHT

HUISTAKEN

Materialen:

2 bladen “Speelwijzer huistaak: kasten vol speelgoed” gekopieerd per leerling
kopie van tabel bij deze huistaak (enkele per leerling)

Blad “speelwijzer huistaak: toveren met afval” gekopieerd per leerling

Brief voor de ouders (gekopieerd per leerling)

Zelf te voorzien materiaal:**Lesverloop:**

1. De huistaken worden uitgedeeld
2. De blaadjes worden overlopen om te zien of alles duidelijk is
3. Er wordt een datum afgesproken tegen wanneer de huistaken klaar moeten zijn.
4. Het briefje voor de ouders wordt meegegeven. Maak duidelijk dat de ouders dit keer mogen helpen bij de huistaken!

SPEELWIJZER

GROEPSWERK

GROEPSWERK
GROEPSWERK
GROEPSWERK
GROEPSWERK
GROEPSWERK
GROEPSWERK

GROEPSWERK

HET HOE EN WAT VAN TAAKGERICHT GROEPSWERK

Waarom?

De methode van het taakgericht groepswerk hebben we gebaseerd op de CLIM-methode. Dat staat voor coöperatief leren in multiculturele groepen.

De CLIM-methode werd ontwikkeld door de organisatie *Steunpunt ICO(1)* die volop bezig is met onderwijsvernieuwing. De methode sluit aan bij een evolutie die zich voordoet binnen het onderwijs: terwijl de leerling vroeger gezien werd als een leeg blad dat de leerkracht met zijn/haar kennis volschreef, wordt nu steeds meer uitgegaan van een participatiemodel. De leerlingen krijgen de kans hun kennis zelf te vergroten door samen te werken. De leerkracht krijgt meer en meer de rol van mediator en begeleidt de leerlingen in hun zoektocht naar de nodige kennis, vaardigheden en attitudes.

Hoe?

In het taakgericht groepswerk gaan leerlingen in groepjes van (liefst) 5 samen werken om nieuwe leerstof te verwerken. Elke leerling heeft een eigen functie binnen het groepswerk: organisator, materiaalmeester, verslaggever, planner en bemiddelaar. De leerlingen krijgen de uitleg over wat hun rol inhoudt vóór de opdracht op een gekleurd kaartje. Er hoort een badge bij in de overeenkomstige kleur, zo kan de leerkracht meteen zien wie welke rol heeft. Het is best dat de leerkracht de groepen indeelt zodat er heterogene groepen (qua niveau en qua status in de klas) worden samengesteld. De bedoeling is dat kinderen aangesproken worden op de verschillende vaardigheden en intelligenties die ze hebben.

De rollen

Organisator

- Je let erop dat iedereen meedoet en de kans krijgt iets te zeggen
- Als jullie iets met elkaar bespreken, mag jij zeggen wie aan de beurt is om te praten.
- Jij vraagt elke leerling in de groep of hij/zij begrijpt wat er moet gebeuren.
- Als je merkt dat dit niet zo is, vraag je de groep even te stoppen en geef je uitleg.
- Als niemand in de groep het antwoord weet, roep jij de juf/meester.

Materiaalmeester

- Je mag van je plaats lopen om de spullen te pakken die je groepje nodig heeft
- Als het werk moet ingeleverd worden, doe jij dat.
- Je zorgt ervoor dat al het materiaal weer op zijn plaats wordt teruggelegd.

(1) Meer informatie over CLIM kan u vinden in: *CLIM-Wijzer, Filip Paelman. Steunpunt intercultureel onderwijs. Universiteit Gent, De Sikkels, Gent 2001*
Je kan zelf ook een vorming over CLIM gaan volgen. Voor data en plaatsen, surf naar www.steunpuntico.be

GROEPSWERK

HET HOE EN WAT VAN TAAKGERICHT GROEPSWERK

Verslaggever

- Jij schrijft het antwoord van de groep op.
- Je bespreekt met de groep waarover het verslag gedaan wordt
- Jij vat de opdracht kort samen om het verslag voor de klas voor te stellen.
- Bij de nabespreking mag jij namens de groep vertellen wat jullie gedaan hebben en hoe jullie hebben samengewerkt.
- Je organiseert de voorstelling en zorgt ervoor dat iedereen hierbij een taak heeft.

Planner

- Je maakt een tijdsindeling voor het geplande werk.
- Je zorgt ervoor dat de groep gewaarschuwd wordt als ze teveel tijd besteedt aan een onderdeel van de taak.
- Je houdt de toegestane tijd in het oog en je geeft tijdig het signaal om te stoppen.

Bemiddelaar

- Je moedigt de leerlingen in je groepje aan om goed mee te doen en met elkaar samen te werken.
- Je moedigt de leerlingen in je groepje aan elkaar te helpen
- Je geeft de leerlingen in je groepje een complimentje als ze iets goed doen.
- Je let erop dat niemand afgekraakt wordt

Hoe werkt het?

Er zijn vijf verschillende rondes met ieder een ander onderwerp.

1. *Spelend leren*
2. *Recyclage*
3. *Toveren met afval*
4. *Het verdriet van Barbie*
5. *Spelen zonder speelgoed*

Iedere opdracht bestaat uit een A-opdracht en een B - opdracht.

Om de A-opdracht uit te voeren, maken de leerlingen gebruik van de bronnen(kaarten) Dit is didactisch materiaal zoals video, foto's, werktuigen, kosteloos materiaal, de tentoonstelling, ...

De B-opdracht is ter verwerking van de informatie.

Daarna volgt een voorstelling van wat elk groepje heeft geleerd.

Er wordt gemiddeld 75 minuten per ronde gewerkt. Hierin vervat zijn het uitvoeren van de A - en de B - opdracht en het toonmoment.

Qua tijdsbesteding zijn er verschillen tussen de opdrachten. Je kunt dus niet klassikaal aangeven wanneer de groepen aan de B-opdracht moeten beginnen. Dit is een taak van de tijdsbewakers. Ieder groepje krijgt ongeveer 5 minuten voor het toonmoment. Er blijven dus 60 minuten over voor het uitvoeren van de A- en de B- opdracht samen.

Voorzie voor de eerste rond 100 minuten ipv 75. In deze ronde is het zowel voor leerlingen als voor de begeleider(s) uitproberen en leren werken in dit systeem.

GROEPSWERK

HET HOE EN WAT VAN TAAKGERICHT GROEPSWERK

Doorschuifsysteem

Wij gaan er van uit dat een klas gemiddeld bestaat uit 20 tot 25 leerlingen. Dan moeten er 4 à 5 groepjes gemaakt worden.

Iedere groep krijgt de kans om alle opdrachten uit te voeren, tenminste als je 5 rondes voorziet.

Bij iedere ronde krijgen de leerlingen een nieuwe rol of functie. Deze kunnen ze aflezen op het "rollenbord" (voorzien bij het materiaal). In deze methode spreken we van organisator, materiaalmeester, verslaggever, planner en bemiddelaar.

Indien de leerlingen reeds vertrouwd zijn met groepswerk en er andere namen gebruikt worden voor deze functies, is het logisch dat deze niet vervangen worden door nieuwe namen.

Bestaat de klas uit minder dan 25 kinderen? Maak dan zo veel mogelijk groepjes van 5. Groepjes van 4 kunnen ook. In dat geval valt de rol van de bemiddelaar weg. Kleinere groepjes (van 3 kinderen of minder) zijn niet werkbaar. Er zijn bijvoorbeeld beter 3 groepjes van 5 kinderen dan 5 groepjes van 3 kinderen.

Rol van de leraar tijdens het groepswerk

Taakgericht groepswerk betekent allereerst een vrije middag voor de leraar. Deze didactische werkvorm laat toe om leerlingen op een andere manier te leren kennen door grondige **observatie**.

Daarnaast zal het regelmatig nodig zijn om opdrachten te verduidelijken of om een interpretatie te bevestigen of in vraag te stellen. Je neemt hier de rol van **begeleider** en zet de leerlingen op weg zonder een "juiste" oplossing te geven.

Observeren

Bij groepswerk is één van de belangrijkste doelen dat de leerlingen leren samenwerken. Hierdoor ontwikkelen de leerlingen belangrijke sociale vaardigheden. Goede afspraken zijn daarbij onontbeerlijk. Iedereen moet zijn/haar rol goed kennen. (zie inleidende les) Als leraar observeer je in hoeverre de leerlingen zich hieraan houden. Als de leerlingen hun badge dragen, zie je meteen wie welke rol moet spelen.

Bijkomende observatiepunten zijn:

De leerlingen

- durven het woord nemen
- kunnen luisteren naar elkaar
- aanvaarden mekaars mening
- aanvaarden dat een medeleerling zijn rol uitvoert (vb. de bemiddelaar die een opmerking maakt als iemand wordt uitgelachen)
- zijn betrokken bij het groepsgebeuren
- zijn gemotiveerd om hun taak binnen de gegeven tijd af te ronden
- houden zich aan hun eigen rol

Begeleiden

Leerlingen horen graag dat ze goed bezig zijn. Een bemoedigend woord is dan ook een extra stimulans. Sommige groepjes hebben al sneller een controlerend oog nodig dan andere. Eindeloze discussie of getreuzel wordt best onderbroken. Hieronder enkele situaties waarin tussenkomsten gewenst zijn:

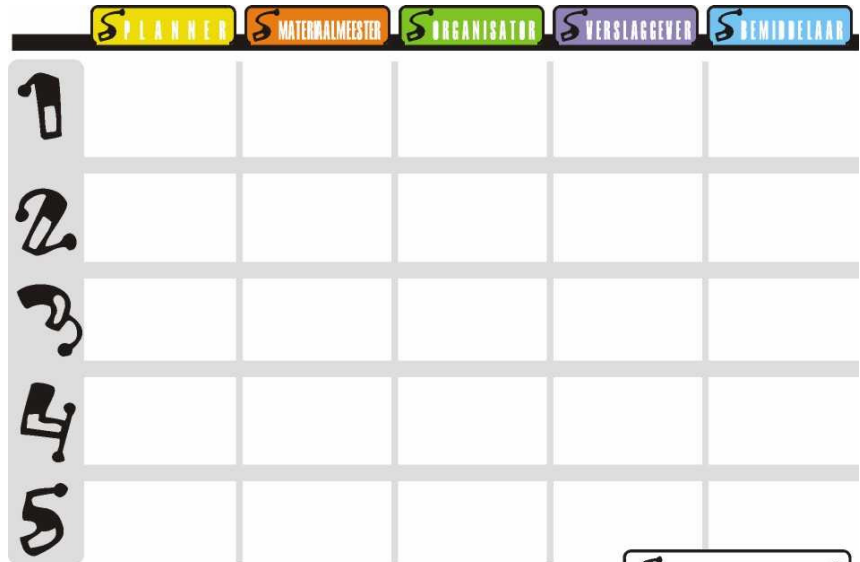
De leerlingen

- hebben de opdracht begrepen - bevestig dit.
- zijn niet juist bezig - vraag om de opdracht te herlezen.
- stellen je een vraag - zet hen op weg om zelf het antwoord te vinden.
- zijn niet meer met de opdracht bezig - vraag de organisator en de tijdsbewaker hun rol uit te voeren

**JIJ SPEELT EEN ROL!
VOOR DE LEERKRACHT**

Materialen:

- Puzzelstukken (5 x 5)
- Petjes rollen
- Uitlegkaartjes rollen
- Doorschuifbord
- velcro-kaartjes voor op het doorschuifbord
- Bordstiften om namen mee op velcro-kaartjes te schrijven

Zelf te voorzien materiaal: geen

Lesverloop: :

1. De lln worden in groepjes van 5 verdeeld ahv de puzzels. Iedere ll krijgt een puzzelstuk. De 5 kinderen die samen 1 puzzel kunnen maken, vormen 1 groepje.
2. Per groepje worden 5 petjes en 5 uitlegkaartjes verdeeld. De petjes worden opgezet, de lln lezen individueel wat hun rol inhoudt.
3. Het doorschuifbord hangt in de klas op een zichtbare plaats. De namen van de rollen worden overlopen. Telkens er een rol vernoemd wordt, mag 1 kind met die rol in eigen woorden omschrijven wat die rol inhoudt.
4. Ieder kind schrijft zijn naam op een velcro-kaartje. Dat kaartje wordt op de juiste plaats op het doorschuifbord geplakt.

SPELEND LEREN

VOOR DE LEERKRACHT

Materialen:

A-opdracht

- Briefje Maykeling
- spelend-leren-memory (20 kaarten)
- speluitleg memory (bronnenkaart)
- boek "Ebele's favourite"
- zakje met steentjes om te bikkelen

B-opdracht

- bronnenboekje "werkuitleg Paint"

Zelf te voorzien materiaal:

Computer

Als dat niet kan: papier, scharen, lijm, tijdschriften, stiften, passer, lat, ... (materiaal om een affiche te maken)

Lesverloop: :

1. De brief lezen
2. Memory spelen met 20 kaarten over 10 vaardigheden
3. Boek doorbladeren, bikkelen
4. Elke leerling zegt van degene die naast hem zit waar hij/zij goed in is
5. Affiche ontwerpen in "Paint" (computer)

Voorstelling (5'):

Affiche laten zien en het eigen gekozen spel "verkopen"

RECYCLAGE

VOOR DE LEERKRACHT

Materialen:

A-opdracht

- Briefje Maykeling
- afval-kwartet (32 kaarten)
- speluitleg kwartetten (bronnenkaart)
- titelkaartjes (8)

B-opdracht

Zelf te voorzien materiaal:

gesorteerd afval dat de kinderen thuis verzameld hebben.

Lesverloop: :

1. De brief lezen
2. Kwartetspel spelen + vragen hierover beantwoorden
3. Nieuw doel zoeken voor wegwerpmateriaal, door de leerlingen zelf gekozen.

Voorstelling (5'):

Spel met wegwerpmateriaal tonen.

Verbetersleutel kwartet:

voorbeeldtitels voor de kwartetten:

- Bruin: verpakking
- Geel: scheiden van afval—selecteren
- Blauw: afval ophaling
- Rood: soorten afval
- oranje: gevolgen van afval
- Grijs: recyclage—hergebruiken van afval
- Groen: composteren
- Roze: afval verwerking

TOVEREN MET AFVAL

VOOR DE LEERKRACHT

Materialen:**A-opdracht**

Briefje Maykeling
video "Radio Senegal"

B-opdracht

5 voorbeeldjes van speelgoed (schellenstok, schellenring, bellenblazer, ballenvanger, sokbal)
5 kaarten met instructies om speelgoed te knutselen
Knutselmateriaal in zak (tang, hamer, spijkers, ...)
Beschermplankjes voor op de banken

Zelf te voorzien materiaal:

video en tv
afvalmateriaal om speelgoed te maken
(redelijk dunne) ijzerdraad, touw, plakband, scharen, naalden en naaigaren

Lesverloop:

1. De brief lezen
2. Video bekijken (4') en vragen beantwoorden
3. Wat weet je hierover nog van de tentoonstelling?
4. Eigen speelgoed maken

Voorstelling (5'): het eigen speelgoed voorstellen

Over de video:

Het stukje video dat wij kopieerden uit "Radio Senegal" (een samenwerking van Vredeseilanden, DGIS en TV1), laat ons mensen in Senegal (Dakar) zien die vuilnis verzamelen, sorteren, wassen en hergebruiken. Plastic zakjes voor tasjes, haarnetjes, petjes, ... ; kapotte automotors voor kookpotten, er zijn ontelbare ideeën. De creativiteit van deze "meesters van de recyclage" die in de video naar voor komt, willen wij laten zien aan de kinderen. We hopen dat het inspirerend zal werken voor de opdracht die ze zullen uitvoeren.

De video duurt 4 minuten. Het stukje dat we nodig hebben, staat 5 keer achter elkaar op de video. Terugspoelen is dus enkel na het laatste groepje nodig.

HET VERDRIET VAN BARBIE

VOOR DE LEERKRACHT

Materialen:

A-opdracht:

- briefje Maykeling
- dagboekbrief van Yung
- 10 kaartjes “over speelgoed”

B-opdracht

- CD “bandwerk”

Zelf te voorzien materiaal:

- ingevulde huistaaklijsten
- atlas van de wereld
- witte gids van de streek waar de school is
- CD-speler

Lesverloop:

1. De brief lezen
2. Ontdekken waar het meeste speelgoed gemaakt wordt en waarom
3. In een dagboekbrief meer te weten komen over werkomstandigheden in speelgoedfabrieken in Azië.
4. Het verschil leren tussen gewoon speelgoed en Fair Trade-speelgoed

Voorstelling (5’): Het werken aan de band uitbeelden

SPELEN ZONDER SPEELGOED

VOOR DE LEERKRACHT

Materialen:**A-opdracht**

- Briefje Maykeling
- lottospel (zak met 15 blokjes)
- boekje bij het lottospel
- speluitleg lottospel (bronnenkaart)

B-opdracht

- muziekinstrumenten (5)
- CD "Kortjakje"

Zelf te voorzien materiaal: CD -speler

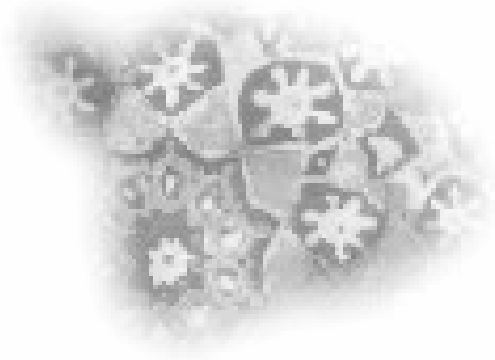
Lesverloop:

1. De brief lezen
2. het lottospel spelen
3. Het antwoordenboekje invullen
4. Een (strofe bij een) liedje maken

Voorstelling (5'): het liedje zingen, al dan niet met begeleiding van de muziekinstrumenten

AFSLUITER

AFSLUITER

AFSLUITER

AFSLUITER

AFSLUITER

AFSLUITER

AFSLUITER

AFSLUITER

VOOR DE LEERKRACHT

TOONMOMENT

Materialen:

Ingevulde antwoordenboekjes van alle groepjes
Bronnenkaart: mogelijkheden voor een toonmoment

Zelf te voorzien:

Grote flap en stiften
of bord en krijt

Lesverloop:

1. Lk legt aan lln uit dat ze een toonmoment gaan organiseren.
2. Via een kringgesprek wordt beslist:
 - **voor wie** dit toonmoment zal zijn: voor ouders, voor grootouders, voor kinderen van de eerste graad, voor bezoekers van het schoolfeest, ...
 - **waar** dit toonmoment zal gebeuren: in de klas, op de speelplaats, de eetzaal, misschien wel in de bibliotheek van de stad/gemeente, ...
 - **wanneer** het toonmoment zal plaats vinden.
 - **wat** er getoond zal worden. Via het invulboekje van elk groepje herhalen we even kort wat er allemaal aan bod is gekomen in het project. Lln nemen dan notitie of geven op een of andere manier aan wat ze daaruit juist willen verder vertellen, onthouden. Die dingen worden verzameld, en eventueel gegroepeerd per thema. Dit is de inhoud van het toonmoment.
 - **hoe** organiseren de kinderen het toonmoment? Laat de lln een brainstorm houden van hoe je iets aan iemand kan laten zien/horen/voelen/... Welke van die dingen willen zij gebruiken om de inhoud die net geselecteerd werd weer te geven? Je kan hiervoor het lijstje “mogelijkheden voor toonmoment” gebruiken (in bijlage). Welke van deze dingen in aanmerking kunnen komen, hangt af van wat de leerlingen al kunnen en kennen, en van hoe veel tijd en materiaal er voorhanden is om het allemaal te kunnen verwezenlijken.
3. Deze afspraken worden genoteerd op het bord of op een grote flap.
Zorg daarna -in overleg met de kinderen- voor een haalbare taakverdeling. Maak ook afspraken over de deadline.

AFSLUITER

VOOR DE LEERKRACHT

LEERLINGENEVALUATIE

Materialen:

Gekopieerde evaluatieblaadjes voor de leerlingen (elke leerling 1)
Per groepje een gekopieerd evaluatieblad op A3 (waar de verschillende delen van speelwijzer worden genoemd)

Zelf te voorzien:

Gekleurde plakkertjes: rood, blauw, groen, oranje, geel

Lesverloop:

1. De leerlingen krijgen allemaal een blaadje en vullen dit in
2. De leerlingen krijgen allemaal enkele gekleurde plakkertjes. Ze plakken die per groepje volgens de legende (zie evaluatieblaadje) op het grote blad
3. Klasgesprek over hoe de leerlingen het project beleefd hebben.

BRONVERMELDING

BRONVERMELDING

Wij haalden onze inspiratie, spelletjes, teksten, ... uit:

- Jack Botermans e.a. *Een wereld vol spelletjes*, Het spectrum, De Meern Nederland, 1987
 - Joost Elffers en Michael Schuyt, *Heksen spel, touwfiguren*
 - Andreas Landshoff Productions BV, Bentveld-Aerdenhout, 1978
 - Unicef, *Spiele rund um die Welt*, Stattwerk Druck und Grafik, Essen, 1994
 - Susan Adams, *Het Grote Spelletjes Boek*, De Ballon, Malle Belgium, 1988
 - Esmeraldas vzw, *Kinderspelen uit Ecuador*, Gent, Info-brochure nr 117, 1998
 - Sago Latijns-Amerikacentrum, *Latijns-Amerika, waar sport nog spel is....!* Antwerpen, 2000
 - Alfa vzw, *Afrika tovert met afval*, Turnhout, 1999
 - Centrum voor Mundiale Vorming, *Cultuur in het spel*, Alken
 - Centrum voor Mundiale vorming, *wereld-speel-goed*, Alken
 - Filip Paelman. Steunpunt intercultureel onderwijs, *CLIM-Wijzer*, Universiteit Gent, De Sikkel, Gent 2001
- Ook een bezoekje aan het *speelgoedmuseum* van Mechelen kon onze muze wekken.
 - Een gesprek met Mr Godwin, een speelgoedkunstenaar uit West Afrika, heeft ons een goede zet gegeven om met het project te beginnen. Dankzij de mensen van het Zuiderpershuis in Antwerpen konden wij deze interessante persoon interviewen.

COLOFON

Concept: Ann Matton, Inne Stynen en Marleen Van Aken

Vormgeving: Peter Van Hove

Illustraties: Stijn Matton, Geert Rondou